

Antoni Tronina

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
ajtronina@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3976-8271

Stanisław Bazyliński, *Wprowadzenie do studium Pisma Świętego. Wydanie drugie poprawione, uzupełnione i poszerzone. Apendyks opracował ks. A. Kubis* (Kielce: Jedność 2019). Ss. 335. PLN 29,75. ISBN 978-83-8144-252-7

Piękna reprodukcja stronicy *Postylli* Mikołaja z Liry, francuskiego egzegety z XIV wieku, stanowi dobre wprowadzenie w lekturę pracy Stanisława Bazylińskiego OFM-Conv. Pierwsze polskie wydanie tej cennej książki ukazało się w roku 2010 w Wydawnictwie KUL i liczyło 238 stron. Różnica blisko stu stron druku w stosunku do poprzedniego wydania świadczy więc o znacznym rozszerzeniu treści tego podręcznika. Jego pierwsza wersja wydana była w 2006 roku w prestiżowej serii *Subsidia Biblica* Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie, gdzie autor prowadzi zajęcia z metodologii studiów biblijnych.

Polski tytuł pracy o. Bazylińskiego może być nieco mylący, gdyż książka nie zawiera treści wykładów, a tylko omawia narzędzia niezbędne do pracy na tekstem biblijnym. Łacińskie słowo *subsidiūm* oznaczało pierwotnie pomocniczy oddział wojska, a następnie wszelką pomoc, do jakiej można się uciec w potrzebie. Słusznie więc ks. prof. Stefan Szymik w recenzji wydawniczej nazwał omawianą książkę „niezbęd-

nikiem” warsztatu biblisty. Narzędzia dostępne w warsztacie rzemieślniczym pozwalają dokonać fachowej obróbki powierzonego materiału. W warsztacie biblisty podstawowym narzędziem jest oczywiście tekst oryginalny Pisma Świętego oraz jego rozliczne opracowania.

Recenzowana książka składa się z sześciu samoistnych rozdziałów, które stopniowo wprowadzają czytelnika w metodologię pracy egzegety. Rozdział pierwszy (s. 13-52) omawia podstawowe źródła tekstu biblijnego, przekazane zarówno w językach oryginalnych, jak i starożytnych przekładach. Pierwsza część tego rozdziału traktuje o wydaniach krytycznych tekstu biblijnego (hebrajskiego, Septuaginty i Nowego Testamentu); druga – podaje najważniejsze informacje o niektórych przekładach (zwłaszcza łacińskich, syryjskich i koptyjskich). Skrótowno przedstawiono też informacje o współczesnych badaniach nad targumami. Oczywiście niemożliwe było omówienie wszystkich przekładów starożytnych; brak ten zastąpiła obfita bibliografia tematu i odniesienia do odpowiednich stron internetowych.

Drugi, krótki rozdział pracy (s. 53-60) zawiera informacje na temat gromadzenia bibliografii biblijnej. Za ten związły rozdział będą szczególnie wdzięczni początkujący bibliści, którzy mają spore trudności w dotarciu do zasobów bibliotecznych. Autor, dla jasności, podzielił ten rozdział na wykaz pomocy drukowanych i elektronicznych. Całość zamyka obszerny wykaz portali internetowych, z których łatwo mogą korzystać zwłaszcza młodszy bibliści. Nie zauważyłem w tym wykazie polskiego portalu Orygenes, a obecnie <http://www.biblenote.pl>, założonego przez zapalonych badaczy z Krakowa i Warszawy.

Rozdział trzeci przedstawia podstawową literaturę wykorzystywaną przy studiach biblijnych. Jest to najobszerniejsza część książki (s. 61-212), a zarazem najbardziej użyteczna. Autor podzielił ten rozdział na 17 sekcji, w których prezentuje kolejno takie pomoce naukowe, jak: konkordancje, synopsy, pomoce leksykograficzne, gramatyki, słowniki i en-

cyklopedie biblijne. Następnie przechodzi do omówienia wstępów i teologii biblijnych, geografii i archeologii biblijnych (brak wyodrębnienia podręczników historii). Paragraf poświęcony inskrypcjom (s. 149-152) wprowadza czytelnika już do obszernego działu „Starożytny Bliski Wschód” (s. 152-162). Choć nie wiąże się on bezpośrednio z Biblią, stanowi jednak ważne ogniwo łączące literaturę biblijną ze środowiskiem ówczesnych cywilizacji, które wywarły wpływ na Izrael.

Autor, zgodnie z dzisiejszą tendencją w badaniach nad Biblią, sporo uwagi poświęcił też literaturze z Qumran i okolic Morza Martwego (s. 162-167). Znacznie obszerniejszy jest dział „Literatura rabiniczna” (s. 168-186). Informuje on dobrze o stanie badań nad tym zbiorem, który w dzisiejszej Polsce – z różnych powodów – jest mało znany. Znacznie większym zainteresowaniem cieszą się w Polsce w ostatnich latach apokryfy biblijne. Bazyliński podaje wygodną listę skrótów ich nazw, gdyż w tej dziedzinie wśród polskich badaczy panuje dość duża dowolność. W zakończeniu tego rozdziału znajdziemy jeszcze wprowadzenie do pism Filona i Józefa Flawiusza. Całość zamyka paragraf dotyczący metod egzegetycznych stosowanych w biblistyce.

Rozdział czwarty książki omawia „Podstawowe figury literackie” używane przez autorów biblijnych (s. 213-238). Również te kwestie rzadko są poruszane w polskim piśmiennictwie, stąd zawarte tutaj wskazówki będą z wdzięcznością przyjęte przez czytelników.

Kolejny rozdział (V. Praca egzegetyczna, s. 238-262) zawiera cenne wskazówki dotyczące przygotowania tezy pisemnej. W trzech punktach tego rozdziału autor porusza kwestie formułowania tezy i pisania tezy, a kończy przedstawieniem części składowych pracy pisemnej. Chociaż istnieje sporo podręczników dotyczących metodologii prac dyplomowych, z książki o. Bazylińskiego można dowiedzieć się wiele na temat transkrypcji i transliteracji tekstów semickich.

Ostatni rozdział (VI. Przypisy i bibliografia, s. 263-299) przedstawia zasady cytowania źródeł w przypisach, a także sporządzania alfabetycznego wykazu wykorzystanej literatury. W tej dziedzinie panuje duże zamieszanie, a student zdany jest często na własną intuicję. Dotyczy to zwłaszcza pisowni nazwisk obcojęzycznych, podwójnych i złożonych. Autor cierpliwie wyjaśnia te wszystkie osobliwości, aby uporządkować zasady zestawów bibliograficznych. Końcowy indeks osobowy (s. 301-319) jest praktyczną ilustracją reguł przedstawionych w ostatnim rozdziale pracy o. Bazylińskiego.

W apendyksie dołączonym do książki (s. 320-326) ks. Adam Kubiś zawarł „Wytyczne dla autorów Instytutu Nauk Biblijnych KUL”. Chodzi o to, że prace powstałe na seminariach naukowych tegoż instytutu muszą uwzględniać zasady przyjęte w Wydawnictwie KUL, które przyjmuje te prace do druku. Zasady te, odbiegające od norm opisanych przez o. Bazylińskiego, zostały tu szczegółowo wymienione i zilustrowane przykładami.

Na zakończenie tej recenzji chciałbym mocno podkreślić znaczenie prezentowanej książki. Mogła ona powstać jedynie w środowisku, w którym od lat obraca się jej autor. Dostęp do bogatych bibliotek uczelni rzymskich (i nie tylko) ułatwił mu sporządzenie bogatego zestawu bibliografii, który doprowadzono do połowy roku 2019! Szczególnie cenne jest wskazanie setek adresów internetowych, pod którymi można szukać dodatkowych informacji podczas redagowania i pisania prac dyplomowych. Wreszcie dokładność redakcyjna (to zasługa ks. Stefana Szymika, redaktora naukowego polskiej wersji książki) sprawia, że *Wprowadzenie* o. Bazylińskiego stanie się na długie lata wiarygodnym przewodnikiem nie tylko dla studentów, ale i dla profesorów biblistyki. Autorowi książki należy się wdzięczność ze strony czytelników.